

Obsah

DEJINY A HUDBA

Antický (staroveký) organ

Predkovia organa	13
Prvý organ - hydraulos	13
„Pneumatický“ organ	15
Nálezy organov vo vykopávkach	15
Organy v starovekej spoločnosti	16
Kresťanstvo a organ	16
Cisárske organy v Byzancii	17
Organ v Oriente	18
Znovuobjavenie organa v Západnom svete	18
Mnísi - prví organári	19
Organy v kostoloch	19

Organ v stredoveku

Organ vo Winchesteri	20
Konštrukcia stredovekých organov	21
Gotický organ v Halberstadte	22
Hintersatz - prvá mixtúra	23
Pytagorovské ladenie	24
Najstarší hrajúci organ v Sione	25
Hra na organe ako samostatný žáner	26
Najstaršie organové skladby	26

Renesančný organ

Prelom v technike stavby organa	30
Registrovateľné vzdušnice	30
Vznik menzúr a nových registrov	31
Manuály a stroje	31
Pedálové klaviatúry	32
Vynález hriadeľovej dosky	32
Notopis organových skladieb	35
Hudobné formy skladieb	35
Majstri organisti	35
Národné organové kultúry	36

Nizozemsko

Brabantský typ organa	39
Organári rodiny Nijhoffovcov	39
Nizozemské barokové organy	40
Úlohy organistov v kostole	43
J. P. Sweelinck a ďalší nizozemskí skladatelia	44
Doba úpadku organa	45
Skladatelia 20. storočia	46
Flor Peeters	47

Taliansko

Stavebné princípy talianskych organov	47
Osobitné označovanie registrov	47
Klaviatúry	48
Najstaršie organy v Taliansku	48
Rodina organárov Antegnatiovcov	49
P. Nacchini (Nakić) a jeho organy	50
Rímske organy	51
Cudzí organári v Taliansku	51
Viaceré organy v kostole	51
Cirkevné predpisy o organe	51
Organové skladby	52
Girolamo Frescobaldi	52
Taliansky galantný štýl	54
Organy z rodiny Serassiovcov	57
„Europeizácia“ organov v Taliansku	57
Skladatelia	58
Musica sacra	58
Organová hudba v 20. storočí	59

Francúzsko

Najstaršie organy vo Francúzsku	60
Koncepcia výstavby francúzskeho organa	60
Francúzske pléna	61
Starí organári	62
Dom Bédos de Celles: „Organárske umenie“	62
Počiatky francúzskej organovej hudby	65
Skladatelia v Grand siècle	67
Nočlisti	68
Ničenie organov v Revolúcii	69
Porevolučné obdobie	70
A. Cavaillé-Coll	70
Majstrovský organ v St. Denis	72
Barkerova pneumatická páka	73
Organ v Notre Dame v Paríži	73
Neuskutočnený projekt pre Vatikán	74
Opätovné ničenie organov	74
Organová hudba v 19. storočí	75
Pater seraphicus César Franck	76
Klasik Camille Saint-Saëns	78
Père Guilmant	79
Ch. M. Widor a symfonický organ	80
Nevidomý Louis Vierne	81
Virtuózy Marcel Dupré	83
Skladatelia a interpreti 20. storočia	84
Fantazijný Jehan Alain	85
Mystik Olivier Messiaen	85

Súčasní francúzski skladatelia	87
Hra „po francúzsky“	87

Anglicko

Organy v anglických kostoloch	90
Obdobie skazy organov	90
Battle of the organs	93
Koncepcia anglického organa	93
Najstaršie skladby pre organ	94
Georg Friedrich Händel	95
Oblúbené formy Voluntary	95
Organy v 19. storočí	96
Organy v City Halls	96
Novodobí anglickí skladatelia	98

Španielsko a Portugalsko

Umiestnenie organov	
v španielskych katedrálach	99
Koncepcia španielskych organov	99
Organy majstrov Brebosa a Echevarriu	100
Španielske horizontálne trúbky	100
Organy v Malage	103
Starí španielski skladatelia	104
Odklon od tradícií	106
Portugalské organy	106
Obdobie temna pre kostolnú hudbu	107
Portugalskí skladatelia	107

Nemecko

Renesančné a ranobarokové organy	108
Organista a organár Arnold Schlick	108
Paul Hoffhaimer a jeho škola	109
Organ a reformátori	110
Staré pramene - spisy o organe	111
Organy v juhonemeckých krajoch	111
Charakteristika juhonemeckých organov	112
Organy majstrov Eberta a Freundta	113
Renesanční a barokoví skladatelia	113
Nádhera rokokových prospektov	117
Gablerov organ vo Weingartene	117
Organ v dobe premeny štýlu	118
Mozart a Haydn	119
Organy v severonemeckých krajoch	120
Slávni organári	120
Tabulatura nova	121
Arp Schnitger	121
Typ severonemeckého organa	122
Majstri organisti	125
Stylus fantasticus D. Buxtehudeho	126
Nicolaus Bruhns a Georg Böhm	128
Johann Sebastian Bach a jeho doba	128
Počiatky Bachovej organovej tvorby	131

Diela z weimarského obdobia	133
Neskorá Bachova tvorba v Lipsku	133
Bachova hra	135
Bachov zvukový ideál	135
Bachovi synovia a nasledovníci	136
Silbermannove organy	137
Silbermann a Bach	139
Galantný štýl v Nemecku	139
Nemecké organy v 19. storočí	140
Abbé Vogler a jeho simplifikačný systém	140
Organár Friedrich Ladegast	141
Nové trendy v organárstve	142
Skladatelia 19. storočia	145
Franz Liszt a organ	146
Továrenská výroba organov	148
Ceciliánske hnutie a organ	150
Búrľivák Max Reger	151
Neskororomantickí skladatelia	153
Nemecké organy na prelome storočí	154
Albert Schweitzer a reformné hnutia	154
Orgelbewegung-hnutie za obnovu	
klasických princípov	154
Historizmus - úskalie návratu	155
Trendy organovej hry v 20. storočí	156
Súčasný organ	156
Nemeckí skladatelia v 20. storočí	159
Modernisti	160
Prínosy 20. storočia do organového umenia	161

Organ v slovanských krajinách

Organy na Slovensku	162
Hummelov organ v Levoči	162
Spišské organy	165
Znaky slovenských organov	166
Starí slovenskí organári	169
Organárska rodina Pažických	169
Cudzí majstri na Slovensku	171
Organár Martin Šaško	171
Organ na Slovensku v 20. storočí	172
Koncertné organy	173
Stará organová hudba	173
Ján Levoslav Bella	175
Činnosť a tvorba regenschorich	175
Hra, vyučovanie, koncerty	176
Nové skladby pre organ	177
Organy v českých krajoch	179
Stará česká hudba	183
Českí skladatelia v 20. storočí	184
Petr Eben	185
Organy v Poľsku	185
Organový komplex v Ležajsku	185
Zvláštne poľské registre	186

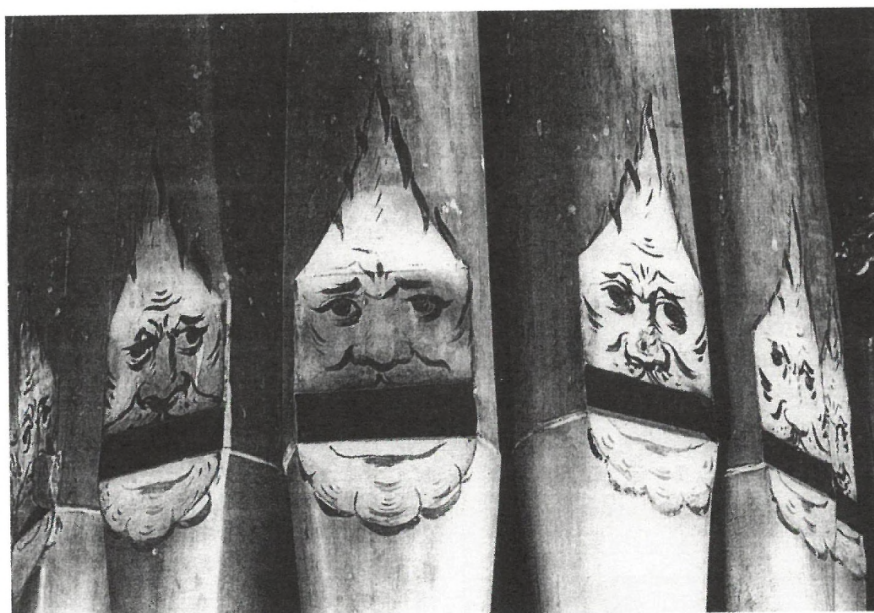
Organ v Jędrzejowe	189
Hudba starých tabulatúr	189
Pol'skí romantici	190
Súčasná pol'ská organová hudba	190
Organy v ďalších slovanských krajinách	191
Organ ako nástroj svetovej hudby v Rusku	191
Koncertná hra na organe	192
Ruskí a ukrajinskí skladatelia	193
Organ u južných Slovanov	193

Organ v ostatných európskych krajinách

Organy v Maďarsku	195
Novátor Györgyi Ligeti	195
Organy v Rumunsku	196
Organy v škandinávskych krajinách	196
Organy vo Fínsku	199
Organy v baltských republikách	199

Organ v mimoeurópskych krajinách

Organy v USA	201
Znaky amerických organov	202
Organoví giganti	204
Americkí skladatelia	204
Americká organová súčasnosť	205
Organy v Kanade	206
Organy v Južnej Amerike	206
Organy v Austrálii	209
Organový rozmach v Japonsku	210
Organy v ostatných ázijských krajinách	211
Bambusový organ na Filipínach	212

KONŠTRUKCIA ORGANA

O zvuku a akustike

Zvuk	213
Čiastkové tóny (aliquoty)	214
Zvuk v priestore	214
Počúvanie organového zvuku	215

Stavebný systém organa

Vzduchové zásobenie	216
Mechy	216
Čerpadlá	216
Regulátory	216
Tlak vzduchu	216
Vzduchovody (kanály)	217

Ovládací aparát

Vzdušnice	217
Tónová kancela	217
Registrová kancela	218
Vplyv vzdušnice na zvuk	219
Traktúry tónov	220
Vplyv traktúry na zvuk	221
Traktúry registrov	222
Transmisie a unit-systém	222

Hrací stôl

Technické parametre	224
Klaviatúry	224
Ovládanie registrov	225
Pomocné zariadenia hracieho stola	225

Píšťaly - registre

Labiálne píšťaly	228
Vlastnosti píšťalového tónu	228
Tvary labiálnych píšťal	229
Kryté píšťaly	230
Drevené píšťaly	230
Konštrukcia jazykovej píšťaly	230
Druhy jazykových píšťal	231
Alikvotné registre	232
Mixtúry	233
Chvejúce registre	234
Zvukové efekty	234
Menzúry a ich význam	235
Normálna menzúra ako základná miera	235
Prehľad najpoužívanějších registrov	237

Intonácia a ladenie

Ozvučenie píšťal ako umelecká práca	239
Absolútna výška ladenia	240
Systémy ladenia (temperatúry)	240
Temperovanie organa	241
Technika ladenia	241

Prospekt a skriňa

Miesto pre organ v priestore	242
Prospekt- tvár organa	242
Historické prospekty a ich štýlové znaky	242
Súčasný prospekty	246

Dispozícia organov

Veľkosť organa	246
Účelnosť a zvukové využitie	249
Dispozičné princípy organov	249

Starostlivosť o organ a údržba

Škodlivé vplyvy prostredia a času	251
Odstraňovanie porúch	251

Ochrana historických organov

Smernice pamiatkovej starostlivosti	253
Postupy pri obnove a ochrane organov	253
Starý či nový organ?	254

Iné „organy“

Umelé tóny	255
Elektronické a digitálne nástroje	255

ZÁVER

Organ na prelome tisícročí	257
----------------------------	-----

ZOZNAMY

Dispozície	258
Odborné termíny	258
Mená a mestá	262
Literatúra	272
Fotodokumentácia	273